

BELOKRANJEC

SLOVENSKI KMET

GLASILO DOLENJSKIH KMETOV.

Geslo: Na delo za staro pravdo slovenskega kmeta.

Izhaja 1. in 15. vsakega mesca. — Vse pošiljavo prosimo na naslov
Naročnina za celo leto znaša K 2. Belokranjec Praga Vinogradi Češ.

II. letnik.

Praga, dne 1. svečana, 1909.

Štev. 3.

Starim naročnikom!

Vsem starim naročnikom smo poslali nagled prvi dve številki letošnjega letnika. Od tretje štev. naprej ga bomo pošiljali le onim starim naročnikom, ki poravnajo do tedaj naročnino za prvo leto.

Novim naročnikom!

Na naročila brez naročnine se ne moremo ozirati. Na ogled pošljemo dve številki; kdor bi lista do tretje ne naročil, temu list ustavimo. Zakaj? Zato, ker imamo **rajše samo 500 plačujočih naročnikov, kot 2000 dolžnikov.** Mi storimo vse, kar je v naših močeh, da z listom naročnikom kaj nudimo, zato naj pač nihče ne zameri, da se bomo ozirali le na one naročnike, ki nam k temu delu pomorejo s tem, da pošljejo malenkostno svoto K 2.— naročnine.

Za 1. 1909 naj se pošlje K 2.— (izven Avstrije K 3.—) na naslov

Belokranjec Praga Češko.

Naročnina za 1. 1909 znaša K 2.—.

Casopise, ki se nam pošiljajo v zameno, prosimo na naslov

Belokranjec, Praga.

Noviny, zaslané nám v mēnou, prosí me laskavě na adresu

Belokranjec, Praga.

V zameno smo prejeli letos:

10. Gorica — Gorica.

11. Nar. Glas — Karlovec (hrvat.).

12. Venkov — Praga (češki).

13. Učit. Tovariš — Ljubljana.

14. Slovenský Týždeník — Budapešta.

15. Narodní Listy — Praga (češki).

16. Russkoe Slovo — Lvov (ruski).

17. Národné Noviny — Turč. sv. Martin (slovački).

18. Korošec — Celovec.

19. Gorenjec — Kranj.

20. Den — Praga (češki).

10 milijonov kron dolga.

Pretečeni mesec je po preteku osmih let zboroval zopet deželni zbor. Osem dolgih let kranjska zbornica ni delovala, vsled obstrukcije klerikalnih poslancev. Opravičevali so jo s tem, da ko dobe oni vlado v roke, kot zastopniki ljudstva, da korenito spremenijo in vrede vse deželno gospodarstvo. Z opravičeno napačnostjo je torej vse pričakovalo napovedane ženjalne spremembe deželnega gospodarstva. A kaj se je dogodilo? Vsa njih modrost obstoji v **delanju dolga in zvišanju deželnih doklad.** Torej samo zato so ovirali delovanje dež. zbora celih 8 let, da bodo lahko nadaljne dolgove delali oni, in da bodo oni zviševali doklade, namestu prejšnje večine. Če niso nič bolj pametnega mogli izmisliti, potem milo rečeno, je bilo njih početje za časa obstrukcije, hinavsko. Ker vse oviranje dela v dež. gospodarstvu so opravičevali s tem, da ne puste, da bi se tako gospodarilo, kot oni sedaj nadaljujejo, namreč na podlagi dolga.

Deželni zbor se je sešel v znamenju sloge. Tekom zasedanja so imeli napredni poslanci priliko doživeti prijetno presenečenje. V znamenju sloge se je imelo namreč proti dež. predsedniku baronu Schwarzu zlasti zaradi septemberskih dogodkov nastopiti tako, da bi se ga takoj onemogočilo

kot dež. predsednika. Toda, kaj se je zgodilo? V veliko presenečenje menda i mnogih poslancev S. L. S. je vstal njen načelnik dr. Šusteršič, in začel — hvaliti Schwarza kot nekakega dobrotnika Kranjske, in zvrčati sept. dogodke tako, kot bi jih bil prav zaprav kriv — ljubljanski župan. Kaj takega je pač samo v sedanjih kranjskih razmerah mogoče.

Z razširjenjem volilne reforme je prišlo v dež. zbor nekaj novih ljudi. Površen opazovalec je mogel dobiti mnenje, da dež. zbor dela z nekako pomlajenostjo in veseljem do dela. Toda za vso delavnostjo je bilo pa jasno videti v ozadju, da se vse delo ne vrši nikakor na temelju sloge, ki je dala samo firmo. Vse delo se je vršilo v znamenju in intencijah S. L. S.

Njeni poslanci nele da niso pomagali naprednim v nastopu proti Švarcu, njen načelnik ga ni le zagovarjal, temveč celo skušal odvrniti od njega pozornost in zavali vso odločnost septemberskih dogodkov na svojega brata v slogi, posl. Hribarja. Čemu vendar prikrivati: Klerikalci so sklenili, da vse naprednjake, kar se jim jih ne pusti kupiti, uničijo enega za drugim. Hribar, eden najbolj delavnih naprednjakov, se jim zdi vsled tega dela najbolj nevaren, zato so napravili celo v dež. zboru poskus onemogočiti ga, ker so si mislili, da se jim v **slučaju vspeha tak poskus vsekakor izplača.**

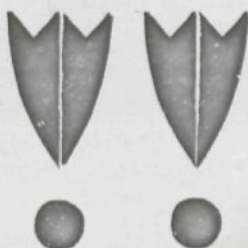
Glavna stvar jim je bila, da svoji polmodrosti 10 milj. dolga dajo zakonito obliko in da si pribore večino v dež. šol. svetu. Oni so namreč, da se tako izrazimo, tudi glede učiteljstva bolj previdni, kot naprednjaki. Učiteljstvo se mora enkrat za vselej dobiti pod oblast. Zato najpred deželni šol. svet v roke, potem, ko bo učiteljstvo enkrat spokorjeno, se bo šele event. moglo misliti na zvišanje plač, katero so seve sedaj odklonili. Oni vedo dobro, da je učitelj kot dosedaj večinoma edini inteligent v vasi, edino tudi zmožen voditi kakšno prosvetno, politično ali gospod. organizacijo izven njih, torej proti njih stranki. To bodo skušali pred vsem enkrat za vselej onemogočiti.

Z posojilom pa zopet mislijo ustrahovati ostale neodvisne elemente po deželi: češ kdor ne bo z nami, pa nič ne dobi.

Vsem onim starim naročnikom,
od katerih nismo prejeli
za 1. 1908. naročnine,
simo poslali poštni nalog na znesek

K 2-05.

Upravništvo.

Kmetje, dobro si zapomnite:

Vsa modrost S. L. S. preosnovati deželno gospodarstvo obstoji v tem, da je naredila **10 milijonov kron dolga**, za katerega se bo plačevalo po **45.000 kron** obresti na leto, in da bo **zvišala deželne doklade**. Ko pridejo k Vam njeni agitatorji povečevati stranko, koliko je naredila za kmeta, povejte, da je naredila 10 milj. kron dolga, da bodo torej šle vse poprave cest, vodovodi itd. iz tega denarja, torej iz milijonov, za katere boste vi plačevali v obliki zvišanih doklad po 45.000 kron obresti, celih **50 let**, in da se bo ta dolg povrnil iz Vaših davkov.

Da so glasovali za ta dolg tudi drugi poslanci, nič ne de, ker ima S. L. S. v dež. zboru za sedaj večino, ter dela sama kar hoče.

Vse delovanje dež. zbora je pokazalo, da je vse le formalnost, da se je v njem le pritrdilo, kar so že pred imeli nekateri

Pirčeva resolucija se sprejme s slovenskimi glasovi.

V soboto 16. I. je bil nato dež. zbor odgođen.

Kranjska hranilnica.

Govor poslanca dr. Oražna v deželnem zboru Kranjskem.

(Konec.)

Kurzna izguba.

To je tedaj tisti tako »varno naložen« del rezervnega zaklada, kateri je vse poprej nego pa varno naložen, ker so vse te hiše že stare in se mora skoro polovico dohodkov porabiti za popraviljanje. Ako se mogoče gospodje pri »Kranjski hranilnici« tolažijo s tem, da bodo velikansko kurzno izgubo, katero so imeli pri različnih papir-

Vladno nadzorstvo.

V tem mišljenju me tudi ne omtaja izjava, katero je izdala visoka k. kr. kranjska vlada z dne 7. oktobra, 1908, in v kateri trdi njen »landesfürstlicher Kommissär« gospod Gozani, da je pregledal knjige in našel vse v redu, da tedaj ni nobene nevarnosti.

Za božjo voljo, ali se more tak zavod kot je »Kranjska hranilnica«, revidirati v enem dnevu, in to še od neštrokovnjaka, kakršen je ravno g. Gozani, ko bi vendar strokovnjak imel mnogo posla, najmanj cel mesec. G. Gozani ni strokovnjak, in vrhu tega je dobil še od hranilnice 600 kron honorarja, katerega po mojem mišljenju ne bi smel vzeti. Ta honorar gotovo ne povzdiguje verodostojnosti plačanega vladnega nadzornika. Pri takem nadzorstvu ni gotovo nobenega reda, in tega pri »Kranjski hranilnici« ni.

Za nemške nacionalne namene.

Gospodom pri »Kranjski hranilnici« niso dosti mar pravila, ampak glavna skrb jim je, da podpirajo protislovenski sistem v naši deželi.

Evo vam dokaza.

V smislu pravil »Kranjske hranilnice« sme ona dajati od svojega dobička le za **obče korsiti in dobrodelne namene mesta ljubljanskega, oziroma kranjske dežele**.

»Kranjska hranilnica« tudi ne zamudi ob vsaki priliki poudarjati svoje darežljivosti v obče koristne namene. Toda kaksi so ti obče koristni nameni? Tu nekoliko zgledov.

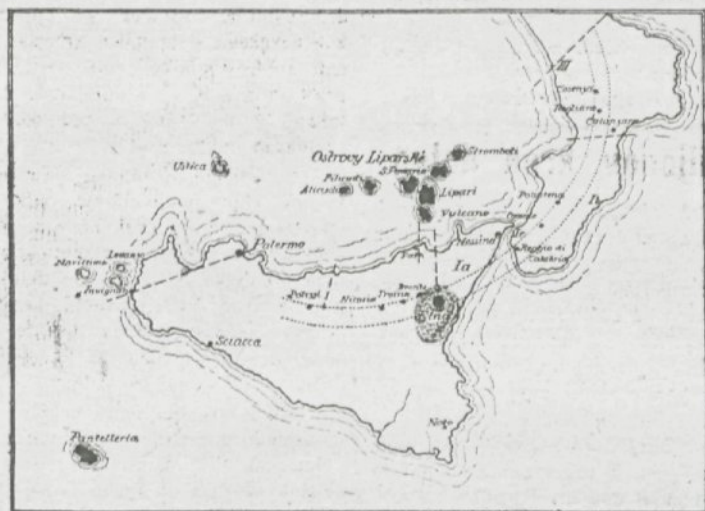
V Ljubljani obstojita dve glasbeni društvi, **nemško filharmonično društvo in slovenska »Glasbena Matica«**. — Obe ti društvi sta kulturna faktorja, upravičena, da ju podpira mesto, dežela in država.

Tudi »Kranjska hranilnica« se šteje med njene podpornike. Toda kako postopa pri razdelitvi podpor?

Redna letna podpora **filharmoničnega društva znaša 3500 kron**, podpora »Glasbeni Matici« pa **400 K**. Ko je nemško društvo praznovalo svoj jubilej, mu je darovala **50.000 kron** in penzijskem fondu tega društva istotako **50.000 kron**. Za gradnjo društvenega doma dobilo je pa **155.000 kron**. Nadalje pokriva primanjkljaj pri komorni glasbi v znesku letnih **1000 kron**. »Glasbena Matica« pa ni sprejela **nitvi vinarja** kake izredne podpore, **nitvi vinarja** za zgradbo svojega društvenega doma.

Ako seštejemo te podpore za čas desetih let, dobimo, da je podarila »Kranjska hranilnica« nemškemu filharmoničnemu društvu v tem času **300.000 kron**. »Glasbeni Matici« pa le **4000 kron**. Tako ravna »Kranjska hranilnica« z dobičkom **slovenskih vlog!** Že ta slučaj kaže, da podpore te hranilnice nimajo značaja obče koristi in dobrodelnosti, ampak zasledujejo le **političen, nemško-nacionalni namen**.

To bom dokazal tudi s sledečimi slučaji. **Podporno društvo nemških visokošolcev iz Kranjske** je prejelo leta 1907. — **2000 K**; **podporno društvo slovenskih visokošolcev** pa — **nič**. Krajevna ženska šulferajnska skupina je dobila za božičnico **500 K**; žen-

Potres v Italiji.

Črte potresnih sunkov na Siciliji in jugozahodnem kosu Italije, v Kalabriji.

vodje S. L. S. sklenjeno v njih strankarskih odborih itd.

Poslanec Schwegel je stavil resolucijo v zadevi Marindola in Žumberka, za katera naj vlada gleda, da se čim pred priključita Kranjski.

Poslanec Matjašič se je oglasil pri razpravi o dr. Šusteršiča nujnem predlogu o najetju 10milijonskega posojila ter govoril o potrebah Bele Krajine, zlasti pospeševanju vinoreje pred vsem z popravo potov, ter o raznih nesrečah, ki so zadele Belo Krajino. K temu govoru se ob priliki še vrnemo. Pri razpravi o slovenskih obč. napisih, 16. I., je soglašal z predlogom liberalca Pirca rekoč:

Na slovenski zemlji ni za slovensko ljudstvo treba nikakih nemških napisov. Nemški napisi poleg slovenskega se mi zde, kakor pri štirih dobrih kolesih pri vozu peto kolo. Zakaj pa Nemci ne napravljajo poleg nemških napisov tudi slovenskih. Prosim slavno zbornico, da pritrdi predgovornikovi resoluciji.

jih, poravnali s tem, da se bodo kurzi zopet dvignili, jim žalibože, ne morem pritrditi, ampak opozorim jih, da bode v računskem zaključku za leto 1908. kurzna izguba še večja, kakor pa v letu 1907.

Omenim na kratko le januarske prioritete obligacije južne železnice. Hranilnica ima teh obligacij v nominalni vrednosti 3,035.520 K, ki so pa imele koncem leta kurs po 297 kron 20 vin., tedaj figurirajo v računskem zaključku le z vsoto 1,879.492 K.

V letu 1908. pa je izkazoval kurzni list dunajske borze z dne 30. septembra vrednost obligacij le 257 K 51 vin.

Kurz se tedaj, gospoda moja, ni dvignil, ampak padel pri eni obligaciji za 22 kron, in to bode znašalo zopet na stotisoče izgube.

Vse te podatke sem povzel iz računskega zaključka »Kranjske hranilnice« same, in upam, da sem visoko zbornico prepričal, da rezervni zaklad, to edino jamstvo za vloge, ni varno naložen, in da vsled tega tudi vloge same niso nič varne! (Tako je!)

ska podružnica sv. Cirila in Metoda pa — nič. Nemški »Turnverein« 1000 K, slovenski »Sokol« — nič.

Kaki so uradniki?

Ali pa ima mogoče ta hranilnica nastavljene slovenske uradnike? Ne, ampak same zagrizene nemškutarje, kateri so mastno plačani, ne zato, ker morajo mnogo delati, ampak zato, da blatijo po časopisih slovenski narod, tisti narod, od katerega žive. (Škandal! Sramota!)

Kako dele čisti dobiček.

Kar je dala »Kranjska hranilnica« mogoče kje za kako hiralnico ali bolnišnico, naj se s tem ne hvali preveč, saj to je vendar njena prokleta dolžnost (Tako je!), da dá vsaj nekaj za dobrodelne namene. Sicer bodem pa tem gospodom nekoliko osvežil spomin glede njihove dobrodelnosti. Hranilnica je dajala poprej za ljubljanske reveže vsoto 6000 kron, in od te vsote je pa odtrgala 700 kron, da jih je dala tedanji nepotrebnim nemški protestantski šoli. Leta 1894. je pa zopet odzrla revežem 300 kron in jih darovala — čuňte — svojemu direktorju (Čuňte!), kateri je imel itak lepo plačo. To je škandal in umazanost prve vrste, katere so zmožni le pri »Kranjski hranilnici«. (Škandal! Nezaslišan škandal!) In o potresu, tedaj ko je bila Ljubljana skoraj razrušena in se je vsakemu tuju v srce smilila, kaj je pa tedaj storila ta nemška hranilnica za Ljubljano? Ali je mogoče dala kako milijonsko brezobrestno posojilo, ali je pomagala zidati Slovincem hiše? Ne, nič od vsega tega, dasiravno je ravno tedaj pričakoval ves svet od hranilnice, da stori kaj izrednega. Res, storila je nekaj izrednega, dala je ubogim Ljubljančanom nekoliko hreznih kosil, mrzle juhe in starega kruha za umazani znesek 7590 K 12 vin. (Sramota).

Seveda, če bi se dalo tedaj kaj podpore ubogim Ljubljančanom, kje bi se pa potem dobil denar za nemško-nacionalne namene?

In ako bi dajala ta hranilnica od svoje-ga dobička res za občene koristne namene dežele kranjske, potem ne bi bilo finančno stanje dežele tako žalostno!

Nadaljna darila v nemško-nacionalne namene.

Za nemško gledališče je spravila hranilnica čez 600.000 kron skupaj, vrhu tega dobiva nemško gledališko društvo še posebej podpore 3000 K, slovensko »Dramatično društvo« pa — nič! Nemško pevsko društvo 450 kron, slovenska pevška društva — nič. Nemško planinsko društvo 2000 kron in izvanredne podpore 1400 kron, »Slovensko planinsko društvo« in »Deželna zveza za pospeševanje tujkega prometa« zopet — nič! Nadalje vzdržuje »Kranjska hranilnica« s slovenskim denarjem tukajšnjo sulferajnsko šolo, razne sulferajnske vrtnice po Kranjskem in Štajerskem.

Da, hranilnica, katera se redi od slovenskega denarja, izda na leto nad stotisoč kron v strogo nemške namene.

Kako daje kredit.

»Kranjska hranilnica« je leta 1907. dala 967.000 K kredita na hipoteke, na menice pa v istem letu 676.000 K, Slovincem se je dalo 167.000 K hipotekarnega, 176.000 K pa meničnega kredita. Nemci so torej dobili 800.000 K hipotekarnega in 500.000 K meničnega kredita.

340.000 kron še nerazdeljenih.

Poslanec Ciril Pirč in tovariši so vložili v seji kranj. dež. zbora 14.-I. sledeči nujni predlog:

V zadevi dobave krme.

Visoki deželni zbor skleni:

»1. Izreka se obžalovanje, da je c. kr. deželna vlada v prid kranjskim kmetovalcem že meseca julija 1908 započeto akcijo radi pomanjkanja krme, ki bi zahtevala najtočnejšo izvršitev, tako zavlekla, da danes ni niti do polovice dovršena in je vsled tega njen prekoristni namen skoraj docela onemogočila in uničila.

2. Da se ta napaka vsaj kolikor še mogoče popravi, se c. kr. vlada pozivlje, da v teku enega tedna dovrši vsa za končno izpeljavo akcije potrebna dela osobito s tem, da nemudoma »Gospodarski zvezi« in »Zvezi slovenskih zadrug« zaukaže dobavo krmil iz druge doslej neizčrpane polovice vladne podpore v preostalem znesku 250.000 K.«

* * *

Ker je med zasedanjem kranj. dež. zbora vlada dovolila poleg prejšnjega 1/2 milijona kron še 100.000, znašala je cela podpora 600.000 kron. Od te svote se je porabilo za že razdeljeno seno 260.000, tako da je odslej še — 340.000 K nerazdeljenih. Na stotisoče kron denarja je tu, kmetom pa živina po hlevih lakote krepa. Kako to? Kdo je temu kriv? Dva vzroka sta. Prvi je v tem, da državni, oz. vladni uradniški aparat preokorno deluje. Vlada in država je baje za to tu, da gre vse življenje lepo v redu naprej. Slučaj s sensko akcijo nam pa dokazuje, da vlada pač pobere davke in vojake, ko pa pride nato, da bi hitro pomagala, pa vladni stroj — odpove službo. Drugi vzrok je v nezadostni zadrugi kmetijski organizaciji. Pri prvi razdelitvi je sodelovala Zveza slov. zadrug, ki je razdelitev hitro izvršila. Ostale dobave je prevzela Gospodarska zveza, ki zmaguje to delo z največjimi težavami. A vendar se je vršila seja za prvo razdelitev koncem septembra, vključ temu še do sedaj, tekem 4 mesecev, niso vsi kmetovalci dobili sena, čeprav je bilo vmes 2 mesca ugodnega vremena. — Za drugo razdelitev se je vršila seja pri dež. vladi šele te dni; ker se sedaj poleg enake množine sena razdajo še druga krmila, in ker sledi sedaj najslabše vreme v letu, se morete kmetje tolažiti, da bo na to dobavo treba čakati vsaj 4 mesce, zlasti ker je se dela na to, da bi Gosp. zveza dobila sedaj celo dobavo sama. Tako dobite,

kmetje, krmila nekje o sv. Jakobu, mesca julija; tedaj pa zahtevajte od vlade še živino, ker sedanjo bo treba med tem poklati ali pa bo lakote poginila.

Notranjskim in gorenjskim kmetom seve tako »pomaganje« ni všeč. Začeli so skličevati shode, kjer 1. izražajo vladi svoje ogorčenje, da se je celo stvar tako škandalozno zavlekla; 2. zahtevajo, naj se dobave hranil ne izroči samo Gospodarski Zvezi, temveč naj se jo razdeli med njo in Zvezo slov. zadrug, v svrhu hitrejše razdelitve, ki jo morata obe Zvezi dovršiti do konca mesca februarja; 3. protestirajo proti pristranskemu postopanju Gosp. Zveze pri razdelitvi napram neodvisnim kmetom.

Dolenjski kmetje!

Priredite tudi Vi po svojih občinah shode, kjer zahtevajte gorenje točke, da vam ne pogine po hlevih živina, dočim leži pri vladi Ljubljani na stotine tisočakov, ki so namenjeni za nakup krmil.

Pri drugi razdelitvi se bo razdelilo 17.298 q (novih centov) otrobov, 2148 q koruze in 1019 q lanenih tropin; ostalo se porabi za seno, ki so ga kmetje naročili 459 vagonov. Otrobi bodo po K 7, koruza po K 10, lanene tropine po K 10, in seno po K 5. Zastonj se ne bo ničesa razdajalo. — Za seno preostane 187.000 K za 260 vagonov, tako da dobe kmetje 1/2 zaprošene množine.

Na noge torej, kmetje. Skličite shode. Kjer ne gre drugače, naj župan skliče vsaj obč. svet, kjer župan tega neče, naj se obč. odborniki zbero sami. Na takem sestanku sklenite gori navedene tri točke pismeno poslati na dež. vlado v Ljubljano; dotično vlogo naj vsi navzoči podpišejo in naj se jo takoj odpošlje. Napravite to čim prej, dokler bo še kaj živine v hlevu.

Kmetje, zganite se!

Doma in na tujem.

Tolstojevno mnenje o aneksiji Bosne in Hercegovine po Avstriji priobčimo v listu. Pripomniti moramo, da taki izjavi, kot sploh vsem resolucijam itd., ne pripisujemo nikake realne vrednosti. Če bi tudi deset takih izjav Tolstoj obledodanil, bi dejstva ne spremenil; take moči nima niti on. Pomen take izjave leži v bodočnosti, in je posreden. Pisatelj vpliva na javno mnenje, ki se pozneje začne javljati in vplivati na dogodke. Za nas ima važnost tako mnenje kot mnenje človeka, ki je grof, ki je bil častnik, ki se mu je pomijala velika bodočnost kot državnemu uradniku in pisatelju, pa je vse skupaj pustil in se vrnil na kmetijo živeti. Nas kmete morajo torej zanimati njegovi nazori, a zanimali nas bodo bolj, ker so podani v zadevi, ki se nas kot Jugoslovancev naravnost tiče. Vsaj se razprostira Bosna za onim Velikim Klekom, katerega je videti z vseh višjih mest Bele Krajine doli na hrvaško-bošanski mej.

Oddelki med znamenji so gesla, ki jih je postavil Tolstoj kot uvode posameznim odstavkom svojega članka.

Štajerski Slovenci so izgubili v kratkem času že drugega svojega prvaka iz starejše dobe. Pred kratkem je umrl dr. Dečko, dne 25. p. m. je pa umrl dr. Janko Srnc v Mariboru, star 75 let. Oba ta dva moža sta bila poleg bratov Vošnjakov med glavnimi delavci, ki so postavili med štajerskimi Slovenci temelje onemu narodnemu delu, katerega nadaljuje sedaj uspešno Narodna stranka štajerska.

Kriv, što si živ. Ta jugoslovanski pregovor je pač za Slovence kot naročen. Vendar več ni mogoče menda pokazati vsakovrstne zvestobe na vse strani, kot se izkazuje po veteranskih društvih. A vendar je vlada — razpustila Ljubljansko vet. društvo, ki ima po svojih pravilih pred vsem namen gojiti patrijotično mišljenje, t. j. zvestobo in udanost cesarski hiši in državi. Napravilo je ta greh, da je dovolilo 200 kron za one, ki so bili od vojakov 20. sept. l. l. ranjeni in nekateri za celo življenje ohromljeni. Ker ima društvo okrog 23.000 K v svrhu podpiranja veteranskih vdov in sirot nabranega denarja, vsled razpusta društva ves ta denar zapade — vladi. Želimo le, da bi vlada še nadalje tako uspešno branila in razširjala »zvestobo in udanost itd.« kot se ji je to v tem slučaju posrečilo. Pridružujemo se samo pozivu onega slov. lista, ki je opozoril, da se je še več veter. društev enako pregrešilo in naj se proti njim postopa z enako doslednostjo.

Veteranske uniforme so podarili veteranci v Ričanih pri Pragi, ko so razpustili svoje društvo, pražkim cestnim pometačem.

Tistim, ki so zavarovani pri nemških zavarovalnih družbah. Kdor je zavarovan pri kakšni nemški zavarovalni družbi in je njegovo zavarovanje vinkulirano v korist kake nemške hranilnice, koje dolžnik je, katera hranilnica pa mu ne dovoli prestopa li kakšni slovenski ali slovanski zavarovalnici, ta se naj obrne do kakega slovenskega denarnega zavoda za posojilo v enakem znesku, kakor ga ima pri nemški hranilnici, naj poplača to nemško hranilnico, na kar si bo dal lahko svoje poslojje zavarovati pri slovenski hranilnici.

Klerikalni slovanski centrum so osnovali drž. poslanci na Dunaju. V tej zvezi so Slovenci, Hrvatje, češki klerikalci in Starorusini. Predsednik je Ivčević, prvi podpredsednik je dr. Šusteršič, mesto drugega podpredsednika dobe češki klerikalci. Takih formacij v slovanski politiki ni pozdravljati; še manj z jugoslovanskega stališča. Jugoslovanska politika tudi v okvirju naše monarhije, zlasti sedaj po aneksiji, ima bodočnost za nas Jugoslovane edino le na taki podlagi, da bi mogli vzporedno delati Jugoslovani brez razlike veroizpovedanj tako da bi torej mogli sedeti poleg katoličanov tudi naši mohamedanski in pravoslavni bratje. Vsaka druga »jugoslovanska« politika bo pomenila le rimski dunajsko-nemški napad na jug. V kakšnem

smislu se bo gibal politika tega »Slovanskega« centruma, je Šusteršič temeljito razložil — s svojim nastopom v Kranjskem deželnem zboru v prilog — npr. slovenskim šolam? ne, temveč — baronu Švarcu. — Znano je dalje, da so naši klerikalci zvesti oboževalci dunajskih kršč. socijalistov, s katerimi se bo skušalo iti vzporedno. A kdo so ti ljude? 8. p. m. je njih poslanec Axmann predložil v niž. avstr. deželjem zboru predlog, ki se je tudi sprejel in predložil cesarju v sankcijo, da naj bo učni jezik po celi Dolnji Avstriji edino le nemščina. Ta zakon je naperjen proti Čehom; teh je samo na Dunaju pol milijona zato so zagrozili s šolsko stavko, če bo cesar gorenji zakon podpisal. 26.000 čeških otrok na Dol. Avstrijskem bo stavkalo, to je, nehalo hoditi v šolo. In s temi dunajskimi »krščanskimi« socialisti so nejnervnejši prijatelji naši S. L. Strankarji, in z njimi ter češkimi klerikalci bodo skušali »Jugoslovani« delati skupaj politiko. Klerik. se mora priznati, da računajo z bodočnostjo. Vedo, kako se utegne razviti jugoslov. zavest, zato hočejo z primerno organizacijo napeljati tok teh razvitkov na svoj mlin, da bi mogli pravočasno to moč dobiti v roke in jo izrabiti v svoje namene. Da to njih delo dunajskim nemškim vladam more samo ugajati, je jasno, ker čim bolj »katoliški« bomo mi Slovenci in Hrvatje v politiki, tem bolj navdušeno se bomo sovražili in bojevali z pravoslavnicami in mohamedanskimi Jugoslovani — Dunaju in še komu drugemu v korist.

«Český Klub». Poleg jugoslovanske »Narodne Zveze«, ki bo plavala pred vsem v vodah tujih interesov, so vsled izstopa čeških klerikalcev iz skupnega »Nar. Kluba« ustanovili češki napredni drž. poslanci »Český Klub«, v katerem so te stranke: mladotičehi, agrarci, napr. staročehi, morav. ljud. stranka in oba realista. Ta zveza naj bi bila po mnenju posl. Drtine točka, okrog katere naj bi se počasi osredotočili ostali napredni slovan. elementi. Ta razvitek je le pozdravljati, ker kaže, da drevesa raznih Šusteršičev itd. ne bodo rastle do neba.

Slavnostni sprevod na Dunaju, katerega so se udeležili tudi glasoviti »Kranjci«, izkazuje velikanski deficit. Dunajsko mesto je že dalo 300 tisoč, država baje misli dati 400 tisoč, a vkljub temu še ostane pol milijon kron nepokritega. Kaj čuda, da je nastal iz tega pravi kršč. soc. škandal.

O veljavnosti duhovniškega zakona je sodilo te dni okrožno sodišče v Ogrskem Gradišču (na Moravskem). Prof. Bogoljub Paulus, ki je bil prej katoliški duhovnik, je prestopil na starokatoliško vero in se je oženil. Škofijski konzistorij v Brnu je pobijal zakon kot neveljaven. Sodišče je izreklo, da je zakon po avstrijski postavi veljaven.

Mera za grofa je v kat. cerkvi druga, kot za nas kmeta, zlasti če se ta mera — pozlati. Znana stvar je, kako nasprotuje in grmi po svojih cerkvah proti sežiganju mrtvih. Do l. 1886. ni bilo tako hudo. Pravoverni katoličan, grof Sylva Taroucca, je v svoji oporoki zapustil znatno svoto za samostan usmiljenih bratov na Duna-

ju. Toda za pogoj, da se ta znesek izplača, je stavil, da se mora njegovo telo po katoliškem obredu pokropiti odpeljati v Goto na Nemško ter v tamošnjem krematoriju vpepeljati. Njegovo željo se je seve spolnilo, in vrč z njegovim pepelom je bil postavljen v dunajski cerkvi dotičnega reda. — Tako poroča VIII. izvestje za sežiganje mrtvih.

Preganjanje Srbov v Bosni. V Sarajevem je bil obsojen urednik »Srbske Rječi« Jugovič na 7 mesecev težke ječe, en njegov sotrudnik pa na eno leto ječe. A zakaj vse to? Časopis je priobčil v srbskem prevodu nek članek iz časopisa »Pester Lloyd«, ki izhaja v Buda-Pešti. Prav avstrijski recept za povzdigo domoljubja.

Na Ogrskem imajo 41 polkov. V njih je 42% Madžarjev, 10% Slovakov, 15% Nemcev, 16% Srbo-Hrvatov, 15% Malorusov in 15% Romunov. Madžari imajo od vseh 41 polkov samo 4 čisto madžarske; madžarska večina je v 18 polkih; ostalih 23 je polnoma nemadžarskih. Kadar začno vojaki misliti, bo torej hitro konec madžarskega šovinizma.

Nemška prenapetost je povsod enaka. Dočim n. pr. na Kranjskem 5% Nemcev uživa 95% pravic (imajo n. pr. 2 popolnoma nemški gimnaziji, in 1 realko, 95% Slovencev — nobene slovenske gimnazije in realke) po deželah, kjer imajo večino, narodnostnim manjšinam še dihati ne puste. Znani so kruti izjemni zakoni na Nemškem proti Poljakom. Toda z drugimi narodnostmi, ki imajo to srečo, živeti v njih sosedstvu, ne ravnaajo prav nič boljše. Na Elzasško-Lotrinskem (deželi, ki so jih vzeli Francozom v vojski l. 1870) prepovedujejo vse društvene prireditve, ki imajo francoski značaj. Tudi hujskanje proti znanemu združniškemu narodu Danskemu se vedne bolj razširja ob danski meji. Predsednik nemškega društva za Šlezvig-Holštajn je dejal na agitacnem shodu v Tondernu, ko je govoril o Dancih: »Smo Nemci; če to ne pojde drugače, potem nam pomagaj bog in hladno je klo!« Ta predsednik je — s o d n i k. Tako govore pač edino le kulturno bankerotni ali pa duševno bolni ljudje. Obžalovati je le nemški narod, da je v njem prostora za toliko ljudi s tako čutno pošurovelostjo. Nemci naj pazijo, da zgodovina, vzgojiteljica narodov, ne pošlje enkrat nanje mrzlega tuša, ki bi temeljito ohladil njih vročino, da bodo zmožni zopet za normalno kulturno delo, kot so bili, npr. taktat, ko so dali človeštvu svojega Göttheja ali Luthra.

Iz Bele Krajine.

Poročil se je g. Milan Žnideršič, trgovec v Matenji vasi z gdč. Malči Žnideršič roj. Skušek in Metlike. Iskreno čestitamoi!

Velika nesreča zaradi nepredvidnosti rabe orožja. V Železnikovi čevljarški delavnici v Ljubljani se je zgodila zaradi lahkomišljenega ravnanja s samokresom velika nesreča. Ko je med delom 19letni čevljarški pomočnik Fran Mohorič, rodem iz Kranja, pokazal poslovdji Alojziju Kinku samokres.

v katerem so bile 4 patrone, je ta samokres izpraznil ter mu dal patrone s samokresom vred nazaj. Mohorič je nato dal tri svojemu prijatelju Kavčiču, eno pa je dejal zopet v samokres ter z njim v svoji lahkomišljenosti pomeril v svojega tovariša, 22letnega čevljarkega pomočnika iz Metlike Rudolfa Kifnarja. Pri ti skrajni neprevidnosti se mu samokres sproži ter je krogla zadela Kifnarja v čelo, ki se je takoj zgrudil mrtev na tla. Ker je imel v roki takrat baš čevljarški nož (knajp), se je pri padcu obrezal tako hudo, da je bila cela mlaka krvi okrog njega. Na lice mesta došla policijska komisija je odredila, da so ponesrečenca odpeljali v mrtvašnico k Sv. Krištofu, Mohoriča pa, ki se je bil tako ustrašil, da je hotel skočiti skozi okno, a so ga domači še pravčasno obdržali, so aretovali. Bil je ves iz sebe in je kakor blazen vpil, da naj mu dajo samokres, da bode še sebe ustrelil. Pred hišo se je bila zbrala velika množica ljudi, ki jo je skoraj poldrugo uro oblegala in se razšla že pozno potem, ko so mrtveca in Mohoriča odpeljali. Mohorič se bode zagovarjal pri c. kr. deželni sodišču zaradi pregreška § 335. kaz. zak.

Iz Metlike. Žalostne razmere, ki vladajo v Beli Krajini, so pritisnile tudi bleščeč pečat mestu Metliki. Ono moreče spanje, in nedelavnost, ki je tako karakteristična za naš kraj, — kar se bo pa kmalu zelo maščevalo — je nekako ravno v našem mestu dosegla višek. Brezbrižnost v vsakem oziru vlada pri nas in oni stari nazori naših pradedov. Bliža se čas, ko bode prišla železnica v naše kraje, a pri nas se ne stori nič — »bo že Bog dal.« Občinsko gospodarstvo je že pod vsako kritiko. Doklade in davki so vedno večji, ne stori se popolnoma nič v korist mesta, a ob koncu leta pride vedno deficit na dan. Ulice, trg in nekateri deli mesta (zlasti oni del pred cerkvijo s staro podrtijo) se sploh ne morejo prištevati k mestu, ker ima vsaka vas lepši del. Ulice, ki so najbolj obljudene tičijo celo leto v blatu, da se ga more skoraj do kolena gaziti, po noči vlada vedno tema kakor v rogu — ker navadno mesca čakajo. Nikakor ne dela tudi čast mestu dejstvo, da so v jednom delu mesta (pravzaprav povsod) gotovi deli stanovanj obrnjeni ravno na cesto, odkoder se širi potem po cellem mestu jako prijetem duhu. V olepšavo ne pošte. Pa, gospodje, ne jezite se na dopis, temveč spravite se na delo.

Nesreča pri spravljanju leda. Ko so dne 4. jan. 1909 vozili vozniki led za g. A. Sebaherja v Semiču, je sin Iv. Derganca iz Vavpčjevasi po nesreči povozil 63letnega J. Golobiča iz Srednjevasi, kateri bode težko okrevale. — Kriv je bil deloma sam, ker se je bolj bal za svoje vole, kakor pa za svojo osebo. Bilo je namreč tako, da sta se na ovinku srečala in eden drugemu premalo umaknila. Nesreča nikdar ne praznuje.

Iz Omote se nam poroča: dne 13. t. m. je podivjani bik že priletnega I. Ivanetiča napadel in ga tako poškodoval da bode le težko okrevale, pa tudi je za vedno za delo nezmožen, ker mu je podivjana žival skoraj vse kosti polomila.

Iz Semiča: Dne 18. t. m. se je pri nas poročil g. Vatroslav Vobič, naš organist, rodom iz Štajerskega. Zbral si je domače dekile. Obilo sreče!

Iz gostilničarskih krogov. Velika množina naših gostilničarjev je dosedaj vedno le točila Koslerjevo, tako zvano Dragonsko pivo. Ker se pa sedaj zavedajo, da so Slovenci in pa ker se tudi bojijo bojkota, bi ne bilo napačno, ako bi se katera slovenska oziroma slovanska tvrdka potrudila, si pridobiti te odjemalce. Koslerjev agent je zastoj cele dneve pretečene jeseni pri marsikaterem gostilničarju prebil, ter gostilničarje prepričeval kakšno ljubezen da ima pivovarna do Slovencev oziroma njih denarja.

Belokranjski Sokol je priredil 10. 1. 1909 veselico z veseloiigro »V Ljubljano jo dajmo«. Zanimiv program je privabil toliko občinstva, da se jih je moralo mnogo vrniti, ker niso dobili prostora. Že takoj žive slike so naravnost očarale občinstvo, kajti bile so v resnici krasne. Veseloiigra je zelo dobro uspela in igralci, ki so večinoma prvi-krat nastopili, so zelo dobro rešili svoje vloge. Gašper in Pavle sta vzbudila občno pozornost in žela sta pri gledalcih tudi mnogo priznanja. Upati je, da jih kmalu zopet vidimo na odru. Rotija je zelo dobro pogodila svojo ulogo, posebno pa v sceni, ko pride po Marico, da mora iti domov. Marica je bila ljubka in se je popolnoma poglobila v svojo ulogo ter jo tudi častno rešila, kakor tudi Neža, ki je zelo dobro zadela ono deklisko hinavsko nedolžnost. Po igri se je razvila zelo vesela, neprisljuna zabava, kakor je že dolgo nismo bili vajeni. Zavladalo je pravo sokolsko bratstvo in enakost in obrtnik, delavec in uradnik so se združili in ni bilo poznati razlike med posameznimi stanovji. Godbeni klub je igral neumorno in izvršno do ranega jutra, a dokazal je tudi, da je vreden podpore občinstva.

Prva češka

splodna delniška družba na zavarovanje na življenje v Pragi ima svoje glavno zastopstvo za vse slovenske dežele v Trstu. Ta družba zavaruje na življenje po najnižjih cenah in po najugodnejših pogojih.

Iz Novega Mesta.

Ženska bolnica v Novem mestu. V seji kranj. dež. zbora je v tej zadevi poročevallec posl. Povše poročal, da je deželni zbor leta 1905. dovolil za zgradbo ženske bolnice v Novem mestu prispevka 55.000 K, ki naj bi se postavil v dveh obrokih v deželni proračun za leto 1906 in leto 1907. Ker pa deželni zbor ni deloval, se ta svota ni mogla izplačati, pač pa je deželni odbor dovolil zdravstveno okrožnemu zastopu najetje posojila v enakem znesku in obljubil, da bo predlagal deželnemu zboru, da se $4\frac{1}{2}\%$ obresti, ki jih je moral zastop plačevati, povrnejo iz deželnih sredstev. Pozneje je deželni odbor, meseca oktobra 1908, izplačal na prošnjo zdravstvenega zastopa 55.000 prispevka, ker pa s tem stavbeni stroški še

niso bili pokrili, je bil zastop prisiljen najeti še posojila 55.000 K. Bolnica pa nima pravice javnosti. Zdravstveni zastop je prosil za to in pa tudi, da se oskrbnine za plačila nezmožne, na Kranjskem pristojne bolnike za čas, da se podeli bolnici pravica javnosti, povrnejo iz deželnega zaklada. Z ozirom na to prošnjo stavi deželni odbor sledeče predloge, katerih sprejem poročevalec z ozirom na to, da je bolnica prava sreča, pravi blagoslov za Dolenjsko, toplo priporoča. Predlogi se glase: 1. Visoki deželni zbor izvoli deželni odbor pooblastiti, da sme zdravstveno — okrožnemu zastopu v Novem mestu iz deželnih sredstev povrniti izkazane obresti do največ $4\frac{1}{2}\%$ od posojila, ki ga je ta zastop pri »Kranjski hranilnici« na račun od visokega deželnega zbora v seji dne 23. novembra 1905 dovoljene podpore 55.000 K najel v enaki visokosti, in sicer za čas od 3. septembra 1907, to je od dne dotičnega sklepa deželnega odbora, pa do izplačila deželne podpore. 2. Visoki deželni zbor izvoli deželni odbor pooblastiti, da izposluje Elizabetni ženski bolnici v Novem mestu pravico javnosti. 3. Visoki deželni zbor izvoli skleniti, da se oskrbnine za one bolnike, ki bodo sprejeti v Elizabetno žensko bolnico v Novem mestu, predno se jej podeli pravica javnosti, prevzemo na deželni zaklad, vendar le s pogojem, da pripadajo bolniki po svojem domovinstvu na Kranjsko, in da bo neiztirljivost oskrbnin dokazana na isti način, kakor je to predpisano za javne bolnice. Predlogi se sprejmejo soglasno.

Na Novomeški gimnaziji je letos 227 dijakov.

Narodni škandal je zagrešil doslej slovenski gostilničar v Kandiji g. Josip Vindišar pri Novem mestu; ta mož, ki so mu slovenski gostje in odjemalci njegovega mesa zredili precej okroglo eksistenco, je sprejel jetično novomeško kazino pod svojo streho, ko so ji povsod drugod pokazali vrata. Zavedni Novomeščani in Dolenjci vedo sedaj, kaj jim ukazuje narodna čast. Po 20. septembru Slovenec ne sme tako ravnati, kakor g. Vindišar. Zato je izključeno, da bi priredilo kako novomeško društvo v Vindišarjevi gostilni kako zabavo, dokler bo kazina tam. Takih šal ne smemo poznati!

Iz Amerike.

Ne v Ameriko!

»Iz verodostojnih virov se nam poroča, da se namerava v prihodnjih mesecih in spomladi prizoriti v večjem obsegu izseljevanje v Združene ameriške države. Izseljevalni agenti že živahno »delajo« in obetajo izselnikom zlate gradove v deželah onkraj morja. V resnici je pa gospodarska kriza teh krajev le deloma končana in rane, ki jih je vsekala tem deželam, še ne bodo tako hitro zaceljene. Pridobitne razmere so še vedno silno slabe, zaslužek redek in pičel, ker večina tovarn še ni pričela obrata.

Ker vlada vrhutega tudi silna draginja, je treba pač dobro premisliti, predno se kdo odloči za izselitev v kraje, kjer mu žuga občutna škoda, nesreča, čisto tudi — pogin.«

Igre o septembrskih dogodkih v Ameriki. Kakor beremo v slovenskih ameriških listih so igrali 10. januarja v Milwaukee, Wis. izvirno žaloigro »Narodni mučeniki«, t. j. sestavo tragičnih dogodkov dne 20. septembra v Ljubljani. Igra je baje jako obsežna in obstoji iz predigre, treh dejanj ter dogodkov ob grobu naših narodnih mučencov na pokopališču. — V Clevelandu, Ohio se je pa ustanovilo narodno društvo z imenom »Adamič Lunder«. Namen mu je ohraniti večten spomin med ameriškim Slovincem na septembrske žrtve v Ljubljani ter delovati v korist in napredek slovenskega naroda. Društvo priredi februarja narodno dramo v treh dejanjih z naslovom »Krvava noč v Ljubljani«. Snov je vzeta iz dogodkov 20. septembra. O tem beremo v »Glasu Naroda«: »Igra je zanimiva tudi vsled tega, ker nastopijo v nji dobro poznane osebe, ki stoji v prvih vrstah narodnih borilcev. Nastopil bo izkušeni politik, prvak in največji disatelj slovenski dr. Ivan Tavčar, Franja dr. Tavčarjeva, dr. Karel Triller, Ivan Hribar, župan ljubljanski, dr. Oražen, dr. Korkali, potem poročnik Mayer in drugi. Igro je spisal očividec dogodkov.«

Slovinci v Ameriki. V Steelton, Pa. je nevarno ranilo Martina Bajuka, odpeljali so ga v bolnišnico.

2465 kron so nabrali ameriški Slovenci za septembrske žrtve v Ljubljani.

Lev Nik. Tolstoj

o priklopljenju Bosne in Hercegovine k Avstriji.*

Uvod.

Na dano psihologično nalogo, kako bi se dalo uravnati, da bi ljudje našega časa, kristjanski, človekoljubni, skratka dobri ljudje izvrševali same strašne zločine, ne da bi se čutili krive, je mogoča samo ena rešitev. Treba bi bilo, da je vse tako, kakor je, treba bi bilo, da bi ljudi razdelili na države in narode in da bi jih navdahnili s prepričanjem, da je ta razdelitev za nje koristna in da so dolžni žrtvovati življenje in vse, kar jim je svetega, da ohranijo to pogubno in za nje škodljivo razdelitev.

Mi smo tako navajeni misli, da lahko eni ljudje razpolagajo z življenjem drugih, da se nam naredbe teh ljudi o tem, kaj naj drugi verujejo in kako naj postopajo, ne zde čisto nič čudne. Ako ljudje lahko izdajajo take ukaze in se jim pokore, je to mogoče samo zbog tega, ker ljudje ne priznavajo v človeku tega, kar tvori bistvo vsakega človeka: Božanstvenost njegove duše, ki je vsikdar svobodna in se ne pokori nikomur, razen svojemu zakonu, to je vesti, zakonu božjemu.

(Dalje.)

* To svoje mnenje o okupaciji je poslal Tolstoj vsem glavnim slovanskim časnikom, med tem tudi Slovenskemu Narodu, ki ga je priobčil v polnem obsegu dne 19. XII. 08. Priobčujemo članek slavnega Slovana zato, da se čitatelji seznanijo z nazori veleuma, ki je zapustil bliščeče mestno življenje, in se povrnil živet nazaj na kmetijo.

Razne vesti.

Ali je božično drevesce nemškega izvora? Pred kratkim sem čul razgovor o jaslicah in božičnem drevescu. Razpravljalci o tej temi so prišli končno do zaključka, da so jaslice domača šega, božično drevesce pa je nemškega izvora. Pri tej priliki sem se spomnil rajnega Lavstika. Sedela sva leto pred njegovo boleznijo v Božiču v »Esterlarcijevi kleti kjer je sedaj g. Fabiana gostilna. Levstiku ni bilo prav, ko sem omenil, da je božično drevesce nemškega izvora. Najprej se je Levstik, kakor je bila njegova narava zadržal v mé. potem, ko se mu je kri poglobila, je prišel in prijazno na dolgo in široko razkladal in dokazoval, da je božično drevesce prava ruska torej slovanska šega. Na Ruskem poznajo še od prastarih časov božično drevesce, ki ga imenujejo, kratko, jolka («smreka»). Od pravoslavnihi Rusov je priša navedba na evangelijske Pruse. Jaslice pa so pristen b a v a r s k i običaj in od Bavarcev se je ta navada zanesla na Slovensko. Tako je Levstik dokazal slovanski izvor božičnega drevesca. —č.

„Kam pa greš?“ »Kam neki, v Semič k Zurcu!«

— »Po kaj?« — »Spomlad je tu! Tam dobiš vse, ako rabiš dobra, zanesljiva semena: (najboljšo deteljo, peso, korenje, travna, vrtna itd. semena) — Potem trtnih škropilnic, ki se nikoli ne potarejo, njih posamezne dele, najmočnejšo galico, ličeje, itd. itd. — Posebno močno hlačevino sukno itd. Vse to dobiš, sosed, zato pa kar hitro z mano, ker izvirno nama potreže

IVAN ZURC, SEMIČ.

svojega življenja preživimo v postelji. Zato je največje važnosti vprašanje:

Kakšna naj bo postelja?

Primerne cene, iz dobrega blaga, in pred vsem snažna, torej

≡ **Železna postelja.** ≡

Pišite po cenike na naslov:

tovarna za izdelovanje železne oprave
K. Hájek, Praga-Vinogradi,
Korunni tr.
Dopisujemo slovenski.

Učenec,
kateri ima veselje do trgovine, 13—14 let star, se sprejme takoj v trgovino z mešanim blagom pri
Anton Zurc-u v Črnomlju.

Širite
list

Belokranjec

(Slovenski Kmet)

K 2— za celo leto

Praga - Češko.

Železne klopi, obešala, mize itd.

1/3

**Za pošten denar
: pošteno blago. :**

To je naše geslo! :: Zato pa tudi vsi Slovenci, kar jih pride v **Kočevje**, hodijo samo v slovensko trgovino

PEVEC & KOŽELJ

Glavni trg. Hiša »Kočevske posojilnice«.